

STUDIJSKA KNJIŽNICA
VIA GEPPI 9
TRIESTE (312)

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

DEŽELNE VOLITVE

PROBLEM dežele Furlanije-Juljske krajine prihaja zopet v ospredje. Parlament bo v kratkem poklican, da razpravlja o zakonu za izvolitev prvega deželnega sveta in da ta zakon tudi sprejme. Prav za prav bi bil ta zakon lahko že sprejet, saj je pristojna parlamentarna komisija njegov osnutek odobrila še pred poletnimi počitnicami. Do tega pa ni prišlo po krivdi konservativnih sil, ki nasprotujejo deželni ureditvi. Te sile so, kljub porazu, ki so ga doživele na spomladanskih parlamentarnih volitvah prešle na vsej črti v ofenzivo in so ustvarile v vsej državi zelo zapleten politični položaj.

Sprejem deželnega volilnega zakona postaja čedalje bolj nujen. Od sprejema tega zakona, in torej od izvolitve prvega deželnega sveta, je odvisna dejanska ustanovitev dežele s posebnim statutom. In položaj, ki vlada v deželi narekuje, da do tega pride čimprej.

Gospodarski položaj v deželi

postaja vedno bolj kritičen. Tržaški pristaniški promet stalno nazaduje, kar je v škodo gospodarstvu vse dežele. Industrija, zlasti ladjedelniška se prav tako nahaja v hudi krizi in če ne bodo pravočasno sprejeti konkretni ukrepi bo ta kriza zavzela alarmanten značaj. Kmetijstvo, zlasti na področjih Furlanije, dejansko ne more več naprej in terja nujne reformne in druge ukrepe. Za reševanje vseh teh in številnih drugih problemov bo pristojna samoupravna dežela. Evo, torej, zakaj toliko vztrajamo na nujnosti njene dejanske ustanovitve.

Pa še en drug zelo važen problem stoji pred novo deželo. To je problem pravic slovenske etnične skupnosti, ki prebiva v mejah Juljske krajine in Furlanije. Posebni statut samoupravne dežele ne določa nič konkretnega za rešitev tega tako važnega in perečega vprašanja. Deželni svet bo poklican, da III. člen posebnega statuta izpopolni v duhu republiške ustave in mednarodnih obvezno-

sti, ki jih je sprejela Italija, saj tu ne gre za ohranitev nekih folklornih značilnosti določene skupnosti, marveč za pravice narodne manjšine, ki mora v vseh ozirih uživati popolno enakopravnost in se vsestransko razvijati.

8. september 1943

Zgodovinska obletnica

8. SEPTEMBER so tako v Italiji kot v Sloveniji letos svečano proslavljali. Razumljivo, saj je prav letos poteklo 20 let od tistega dne, ki so ga vsi demokratični Italijani in Slovenci željno pričakovali in ki je pomenil začetek nove etape borbe proti fasizmu in za svobodo.

Protifašistični odpor se je seveda začel mnogo prej. Dejansko se je začel že tedaj, ko so se pojavile prve fašistične skvadre. Ostal je živ tudi v letih, ko je bil fašizem na viško svoje moči in ko je mislil, da bo podjarmil širni svet. Seveda se tedaj in v razmerah, kakršne so bile, ni mogel tako močno razviti, da bi se bil spremenil v splošno ljudsko vstajo. To se je zgodilo ravno

septembra 1943, poldrugi mesec potem, ko je v Italiji padla fašistična vlada in potem ko je monarhistična vladavina bila prisiljena kapitulirati.

8. september 1943 so široke ljudske množice pozdravile kot velik dan, čeravno je bilo še vse tako zmedeno in je prav tisti dan pomenil začetek nove in še hujše dobe, začetek dejanske nacistične okupacije. Dogodki, do katerih je prišlo tistega dne so jasno dokazali na kako trhljih tleh je stala tedanja italijanska državna ureditev. Kraljevska vojska se je na mah sesula in zaman so bila vsa prizadevanja določenih «višjih krogov», da bi obdržali oblast v svojih rokah Stotisoči vojakov, ki jih je fašistična vojaška komanda po-

slala po raznih okupiranih deželah, so čim so izvedli za kapitulacijo, zapustili svoje položaje in se v največjih težavah, večinoma peš, vračali domov. Se se spominjamo, saj smo bili priča številnim ganljivim prizorom, kako je tem «popotnikom» pomagalo naše ljudstvo, jim dajalo civilna oblačila in hrano, jih vodilo po skrivnih poteh, da ne bi prišli v roke nacistom.

Zelo številni vojaki so se septembra 1943 pridružili partizanski vojski zlasti na Balkanu in v Grčiji. Tako so nastale cele brigade in divizije italijanskih partizanov, ki so se kasneje junaško bojevali proti nacistom in njihovim hlapcem. V divizijah, ki so v sklopu partizanske vojske operirali na jugoslovanskem ozemlju, je bilo okrog 24.000 bivših vojakov italijanske kraljevske vojske.

Na nekaterih grških otokih, odkoder ni bil mogoč pobeg ne domov in ne med partizane v hoste, so nacisti dobesedno celotne posadke postrelili. Maščevali so se nad njimi ker niso hoteli služiti Hitlerju.

September 1943 je vsa Primorska, ki je več kot dvajset let trpela in čakala osvoboditve, vstala in se začela pripravljati na novo življenje. Slovenec je tako po tolikih letih prisilnega molka zopet lahko svobodno spregovoril v svojem materinem jeziku ter začel zopet obnavljati tudi svoje kulturne domove.

Toda tedaj kupa trpljenja ni bila še do kraja izpraznjena. Tudi primorsko ljudstvo je čakala še huda, čeravno razmeroma kratka, preizkušnja. Moralo je priti do viška borbe, ki je terjala toliko človeških in materialnih žrtev.

Šele tedaj, ko je nad hilerjevskim brlogom v Berlinu zaplapolala sovjetska zastava, se je tudi naša dežela dokončno osvobodila. M. K.

Na osrednji festivalski prireditvi v Dolini sta govorila poslanka Marija Bernetič in senator Giacomo Pellegrini. Festival je otvoril pokrajinski svetovavec Franc Gombač, celoten program pa je vodil odgovorni urednik «Dela» Mirko Kapelj. Ostale slike s festivala objavljamo na 3. strani

Problem ladjedelnice Sv. Marka

Preteklo soboto so v tržaški ladjedelnici Sv. Marka splavili veliko tovorno ladjo «Agip-Trieste». Splavitvi je prisostvoval tudi predsednik vlade Leone.

Kot je znano omenjeni ladjedelnici že dalj časa primanjkuje naročil. Kakor je splavitve neke ladje veseli dogodek, ki predstavlja sad dolgotrajnega in naporenega dela ladjedelniških delavcev in tehnikov, tako se po drugi strani ob vsakokratni splavitvi zaskrbljeno začnemo vpraševati: kaj bo potem, ko bodo sedanja naročila izrpana, ako ne bodo pravočasno sklenjene nove pogodbe.

Zal, so tržaške ladjedelnice vedno bolj izpostavljene nevarnosti, da bodo ostale brez naročil. To so jasno izpovedali tudi ladjedelniški delavci, ki so ob priliki zadnje splavitve nosili transparente z zelo vznemirljivimi opozorili.

Po zadnji splavitvi v ladjedelnici Sv. Marka je tržaška federacija KPI objavila posebno sporočilo, v katerem izraža zaskrbljenost glede bodočnosti te ladjedelnice. S tem sporočilom je federacija opozorila vse delavce na resni položaj. V tem sporočilu je med drugim rečeno:

«S splavitvijo ladje «Agip-Trieste» je ostalo eno splavišče popolnoma prazno in čez štiri mesece bo prazno še drugo. Pomanjkanje naročil sovpada z ustanovitvijo že tako skromnih obnovitvenih del za modernizacijo ladjedelnice. Proračuni Združenja ladjedelnic, IRI in pristojnega ministrstva ne predvidevajo nobenega nakazila za obnovi-

tev ladjedelnice. Ko je senator Vidali vprašal ministra za državne udeležbe, kaj misli glede ladjedelnice, mu je ta odgovoril zelo negativno. Medtem so se razširili glasovi, da se bo dejavnost ladjedelnice še bolj skrčila in da se bo omejila samo na dejavnost oddelka za gradnje mostov in žerjavov ali pa da jo bodo vključili v Tržaški arzenal.

Vse to se dogaja, tako je nadalje rečeno v sporočilu federacije, medtem ko je vlada že odredila, da se v vsedravnem merilu omeji ladjedelniška dejavnost ter da se s prihajajim letom nehajo državne podpore za gradnjo ladij. Iz vsega tega se da sklepati, da namerava vlada žrtvovati ladjedelnico Sv. Marka svojim načrtom za omejitve ladjedelništva. Zato tržaška federacija KPI meni, da bo lahko le skupen nastop vseh prizadetih organizacij in ustanov prisilil vlado, da se odpove svojim načrtom. Prav zato federacija poziva vse delavce, sindikate, stranke, gospodarske organizacije in krajevne ustanove, naj nastopijo v obrambo ladjedelnice Sv. Marka ter naj zahtevajo njeno modernizacijo, ker le tako bo lahko vzdržala pred konkurenco drugih ladjedelnic.

Zaradi nepremostljivih tehničnih ovir naš list ni mogel izidi že pretekli teden, kakor je bilo pred poletnimi počitnicami najavljeno. Cenjene bravce in naročnike prosimo, naj sprejmejo to z razumevanjem. UREDNISTVO

Proslava v Cerknem

Preteklo soboto in nedeljo je bila v Cerknem velika proslava v počastitev 20. obletnice ljudske vstaje na Primorskem. Ob tej priliki so tam odkrili tudi skupno grobnico, v kateri je pokopanih 999 slovenskih in italijanskih partizanov, ki so se borili v raznih edincah v sklopu IX. korpusa. Za to priliko se je zbrala v nekdanji

partizanski prestolnici številna množica, med katero je bilo tudi mnogo bivših partizanov iz naše dežele. Na proslavi so govorili nekdanji komandant XXXI. divizije Stane Potočar-Lazar, nekdanji komandant IX. korpusa Jože Borštnar in bivši komisar garibaldinskih brigad iz Furlanije-Juljske krajine Mario Lizzero.

Naša tribuna o šolskih problemih

Slovenskim roditeljem v premislek

Fašizem je na brutalen način odvzel Slovincem pravico do svojega materinega jezika. Zatrtil je slovenske šole in kulturne organizacije; izropal slovenske gospodarske ustanove ter onemogočil tudi sleherni ekonomski napredek. Za vsako ceno je skušal doseči, da bi Slovenci pozabili na lastno kulturo in da te ne bi več ljubili. Toda vsa prizadevanja v tem po-

Paolo Sema

gledu so bila zaman. Niti z nasiljem, terorjem in procesi ni bilo mogoče ukloniti Slovencev in ne omajati njihove ljubezni in zvestobe do lastnega jezika in do lastne kulture.

Delež, ki so ga dali Slovenci v borbi za svobodo, in torej za demokratično ustavo, je bil zelo velik. Prav v tej borbi je bila skovana tudi bratska enotnost med Slovenci in Italijani, v čigar duhu so stranke delavskega razreda, in v prvi vrsti Komunistična partija, vedno vzgajale delavce naše dežele.

Kljub temu, da so Slovenci toliko žrtvovali v borbi proti fašizmu še ne uživajo tistih pravic, ki bi jih morali uživati. Se vedno se jim godijo krivice, še vedno se nadaljuje zapostavljanje, še vedno se nadaljuje tudi aktivnost proti njim.

Danes smo priča dvoje vrste protislovenski aktivnosti. Ostanki starega in privrženci novega fašizma, ki delujejo po zaslugi tolerantnosti oblasti, še vedno odkrito nadaljujejo protislovensko dejavnost. Po drugi strani pa smo priča še drugi, navidezno šibkejši a zviti in tem bolj nevarni protislovenski dejavnosti. Tako odkrita kot prikrita in vzijačna protislovenska dejavnost je protustavna; škoduje svobodi in demokraciji, žali republiško ustavo, krši mednarodne obveznosti ter zadaja hud udarec demokraciji v državi.

Za zvijačno dejavnost smatramo tudi zaviranje odobritve potrebnih zakonov, zavlačevanje uveljavljanja obstoječih zakonov, psevdouridlično sotilnost pri tolmačenju posameznih členov raznih zakonov, kar prihaja še posebej do izraza zlasti pri vprašanjih, ki se tičejo slovenskega šolstva.

Vprašanje slovenske šole je kljub odobritvi zadevnega zakona še vedno nerešeno. Razumljivo je, da se slovenska šola prav zaradi tega nahaja v slabšem položaju od italijanske šole. Vprašanje diplom je n.p.r. še vedno nerešeno. Zaradi tega je tudi položaj slovenskega učnega osebja še vedno pereč. Tudi šolski programi so neustrezni itd.

Spričevala, ki jih danes izdajajo slovenske šole so po-

vsem enakovredna tistim, ki jih izdajajo italijanske šole. Toda to še ni dovolj. Potrebno je še kaj več. Potrebno je to, da bodo ta spričevala ne le v teoriji marveč tudi in predvsem v praksi enakovredna italijanskim spričevalom, da bo absolvent slovenske šole imel povsem odprto pot v okviru poklica, ki si ga je izbral, torej tudi v javne urade, na sodišča itd.

Današnje stanje se mora spremeniti. Sprememba tega stanja bo v korist tako Slovincem kot Italijanom. Zato pa je potrebno, da se za spremembo današnjega stanja skupno zavzemamo in borimo. Sleherni izmed nas mora dati svoj delež v borbi za spremembo današnjega stanja in če je potrebno tudi kaj žrtvovati, saj je znana stvar, da brez žrtev ni zmage. In prav na tem področju tudi vzgojitelji lahko dajo izredno velik doprinos. Ti so, med drugim, v prvi vrsti poklicani, da v notranjosti šole veliko prispevajo za ustvaritev zavesti učencev ter da izven vsake shematičnosti ohranjajo živ tisti duh, ki je preveval v odporu proti fašizmu in nacizmu; da izpopolnjujejo pomanjkljivosti šolskih programov in učnih knjig, ki na več ali manj izmaličen način negirajo slovenski šoli, da bi vo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

dežel v razvoju

planiranje potreb po kadrih še nima dolgoročnega značaja.

2. AZIJA
V zadnjem desetletju so nastale v Aziji na področju izobraževanja spremembe, ki so v zgodovini vse čline brez primere. Vpis na šole vseh stopenj se je v tem desetletju skorajda podvojil. Pristojni činitelji so si zdaj edini v tem, kakšni so namotri izobraževanja in katerim vrstam je treba dati prioriteto. Posebno pomemben je kvantitativni napredek, ki so ga dosegli na področju osnovnega šolstva in, čeprav so nastali zaradi hitre rasti sistema osnovnih šol nekateri problemi, med katerimi so najbolj resni padec kvalitete izobraževanja, zapuščenje šole pred dokončanim šolanjem in slabi uspehi učencev, jo postalo splošno, brezplačno in obvezno osnovno šolanje obči cilj praktično v vseh azijskih državah. Glede na možnosti izobraževanja so sicer še obširne razlike in to zlasti na relaciji mesto—vas ter pri vrednotenju izobraževanja žensk, pa tudi večina azijskih izobraževalnih sistemov še vedno ni povsem prilagojena sodobnim potrebam. Izobraževalni sistemi so mnogokrat pometki zahodnih vzorov in niso prilagojeni azijskim razmeram in potrebam. Iz učnih načrtov srednjih šol bi bilo mogoče izločiti mnogo teoretičnih snovi.

Solskih poslopij in knjig primanjkuje še posebno na učnih moči, zlasti učiteljev, ki bi poučevali tehnične vede. Zda poučujejo marsikje strokovno nezadostno usposobljeni učitelji, ki prejemajo — posebno na vasi — zelo nizko plačo in tudi nimajo ustreznih veljav. Nizka materialna vaškera učitelja in njegova nezadostna izobrazba sta nedvomno vzrok dvomljive, vrednosti velikega dela osnovne izobrazbe na vasi.

Prizadevanja, da bi zagotovili ustrezno vrednotenje tehničnega in poklicnega izobraževanja, niso

posvem uspela. Kljub desetletnim naporom, da bi položaj spremenili, azijske šole še vedno ne dajejo strokovnjakov ustreznih strokovnih profilov in v ustreznem številu. Mnogokod so izostali pričakovani rezultati izobraževanja na industrijskih šolah in izobraževanja odraslih. Vzrok je med drugim tudi to, da industrija ni bila vselej sposobna spoznati svojih perspektivnih potreb po kadrih. Pomanjkanje nižjega vodstvenega kadra, tehnikov in kvalificiranih delavcev, pa je ponekod tako izrazito, da je pričelo ovirati industrijski razvoj.

Vendar ne more biti dvoma o tem, da bodo obširni programi za vaje, formiranje velikega števila obrtnih učiteljev, močna razširitev sistema industrijskih šol, širše možnosti za večerno izobraževanje industrijskih delavcev in ustanavljanje industrijskih delavnic v okviru šol, kjer poučujejo tehnične vede na vseh stopnjah šolskega sistema, na ustrezen način vplivali na zboljšanje kvalitete in kvantitete tehničnega izobraževanja v tem desetletju.

Na univerzah dominira študij prava, ekonomije in humanitarnih ved, medtem ko študira tehnične vede in agronomijo še vse prevažno število študentov, da bi lahko zadovoljili sedanje, še manj pa perspektivne potrebe azijskega razvoja. Ta ugotovitev ne velja toliko za LR Kitajsko, ki je radikalno spreminila svoj sistem izobraževanja, in tudi ne za Japonsko.

V zadnjem desetletju je sicer na Kitajskem podobno kot v drugih azijskih državah vzporedno s širjenjem sistema izobraževanja njegova kvaliteta nazadovala, vendar so na področju izobraževanja opravili v tem času daljnosežne poskuse, da bi z integracijo izobraževanja in proizvodnje zagotovili množično izobraževanje. Dokaj uspešna so tudi prizadevanja, da bi dali tehničnemu pouku prednost, značilen

Iz poročila Socialne komisije OZN

pa je še odločni poudarek na specializaciji, ki jo uvajajo na srednjih šolah. Kombiniranje izobraževanja s proizvodnim delom je sledilo napovedi «velikega skoka» v letu 1958 in ima dvojni cilj: da študentje delajo in delavci študirajo. Tako je postalo fizično delo v proizvodnji sestavni del učnega načrta slehernega študenta, od kmeta in delavca pa zahtevajo, da se šola v svojem prostem času. Na visokih šolah pripisujejo študiju tehnike in medicine večji pomen ko študiju prava, ekonomije in sociologije. Študij «prostih umetnosti», ki je v nekdanjem kitajskem visokem šolstvu dominiral, so močno omejili.

Vsi se na splošno strinjajo z ugotovitvijo, da se je — z izjemo LR Kitajske — problem nezaposlenosti izobražene mladine v Aziji močno zaostрил in da dobiva že vznemirljiv obseg. Gre pravzaprav za problem zaposlovanja mladine v najširšem pomenu besede in v deželah, kjer dosega mladina nenavadno velik odstotek vsega prebivalstva, je ta problem nujno problem velikih razmerij. Povezan je z vrsto izobraževanja, ki ga je mladina deležna, pa tudi s težnjo izobražene azijske mladine, da si išče službe prav na nekaterih področjih, kjer so razpoložljiva delovna mesta že zasedena. Nastanku tega problema so botrovali tudi drugi faktorji, predvsem nizka stopnja ekonomskega razvoja, na tudi migracija izobražene vaške mladine v mestna središča in odnor izobražene mladine, da bi se selila na nadežle.

Istočasno močno pomanjkanje tehničnega osebja in veliko število nezaposlene mladine, ki se je sicer izobrazila, toda ne ustrezno, sta spodbudili vlade posameznih držav k reformi učnih načrtov osnovnih in srednjih šol in ustanavljanju centrov za poklicno usmerjanje mladine in centrov za prekvalifikacijo izobražene mladine

(Konec prihodnjic)

Naš festival v slikah

Orkester «Miramar» iz Trsta je s svojimi pevci-solisti doživel trionfalen uspeh na našem festivalu. Več tisoč hvaležnih poslušavcev je izvajavce nagradilo z veliki aplavzi

Festivalske prireditve so otvorili pevski zbori iz Boršta, Padrič in Križa, Dolinski trio in prof. Oskar Kjuder, ki je na harmoniko izvajal umetniške skladbe. Vsi izvajavci so bili deležni izredno toplega sprejema. Na gornji sliki moški zbor iz Križa, ki ga vodi Frančko Zerjav

Združeni mešani pevski zbor Boršt-Padriče, ki ga vodi prof. Svetko Grgič

Moški zbor Boršt - Padriče

Godba rudarjev iz Idrije, ki je sodelovala na pokrajinskega festivalu lista «l'Unità» v Trstu. Ta godba je bila na letošnjem tekmovanju v Ljubljani proglašena za najboljšo tovrstno godbo v Sloveniji. Tudi na koncertu v Trstu je bila zelo topla sprejeta

Posledice neurja v dolinski in miljski občini

Potrebna je konkretna pomoč prizadetim občanom

Poziv tržaških komunistov

Pretekli teden je hudo neurje povzročilo veliko materialno škodo na območju dolinske in miljske občine. Izredno narasli hudourniki so divjali s tako silo, da so nosili s seboj velike gmote blata in kamenja ter tako povzročili še večjo škodo na obrežnih nasipih, mostovih, po poljih, ki so jih preplavili, v naseljih, zlasti v žaveljski industrijski coni in v Miljah, kjer je voda preplavila številne ulice, zalila trgovine in pritlične prostore sploh, razrila mnogo cestišč in odnesla velik del obrežja. Hud naliv je povzročil veliko škodo na nasadih, zlasti v vinogradih, kjer je izrul mnogo trt. Prav tako je nevihta pokončala vrtove tako da dejansko ni na njih več nobene zelenjave. V Zavljah je narasla voda odnesla tudi neko barako, v kateri so spali trije delavci. Eden izmed njih se ni utegnil rešiti. Dva dni so bile Milje popolnoma odrezane od Trsta in promet se je odvijal samo po morju. Tudi na področjih Sv. Ane v Trstu je neurje povzročilo mnogo škode. Prizadejani ali celo pokončani so številni vrtovi, na katerih pridelujejo zelenjavo, ki jo prodajajo na tržaškem trgu.

Iz Gorice:

Nove pobude za odpretje mejnega prehoda v ulici Sv. Gabrijele

Goriški komunisti že od vsega začetka podpirajo to pametno zamisel

Posebni odbor trgovcev, ki imajo svoje trgovine s severnem predelu goriškega mesta, se je v imenu 600 trgovcev, ki so podpisali petico, ki predlaga, naj bi odprli nov mejni prehod v ul. Sv. Gabrijele, ponovno oglašil ter zahteval uresničitve tega predloga.

Kot je znano bi se z omenjenim prehodom mnogo skrčila razdalja med Gorico in Novo Gorico, od česar bi imeli korist tako goriški občani kakor tudi prebivalci krajev, ki spadajo pod Jugoslavijo.

Gori omenjeni odbor je naslovil posebno pismo parlamentarcem goriške pokrajine in tajništvo političnih strank. Povabil jih je, naj se zanimajo za čimprejšnjo uresničitve postavljenega predloga.

Na to pismo so doslej pozitivno odgovorili: goriška federacija KPI, poslanec Franco, PSI in KD.

Iniciativa goriških trgovcev je tako ponesla v ospredje problem, o katerem se razpravlja že več let.

Ze v preteklosti je bilo v tem smislu opravljenih več korakov. Za odpretje novega mejnega bloka se je že svojčas soglasno izrekel tudi goriški občinski svet. Isto je storila tudi goriška Trgovinska zbornica. Tudi Združenje trgovcev, skupno z različnimi drugimi strokovnimi organizacijami se je o tem problemu pozitivno izreкло.

Goriška federacija KPI je, videč v uresničitvi tega predloga novo vzpodbudo za še nadaljnje izboljšanje tesnih in pristranskih odnosov med slovenskim in italijanskim prebivalstvom, za povečanje blagovnega prometa med obema mejnima področjima, že pred časom to vprašanje predložila pristojnemu parlamentarnemu uradu.

Toda, žal, kljub vsem tem pozitivnim stališčem in kljub že sto-

Pobuda bivših partizanov

pa tiste, ki še danes zaradi pravične stvari trpijo v zaporih, ter njihove družine, ki zaradi tega živijo v pomanjkanju.

Naj gre torej ob tej priliki bratski in solidarnostni pozdrav španskim, grškim in vsem tistim borcem in bivšim partizanom, kjer je prevladala kontrarevolucija in to z željo, da bi ta kmalu bila premagana!

BADALIČ

Slovenskim staršem v premislek

dila naprej borbo za tako šolo, ki bo imela za cilj neomejen razvoj kulture in tradicij slovenske skupnosti. Se bolj široko področje pa se odpira pred slovenskimi rodilji.

Med zadnjo vojno in kljub vsemu, kar se je dogajalo, tudi v posebnih bataljonih, v kate-

re so vključili politične osurlice in «algotte» se mnogo diskutiralo o vprašanju njih materinega jezika.

Spominjam se kako so t krat me nam krožile sloveske slovnice, pesmarice in druge knjige. In kakor se tega spominjam jaz, se prav gotovo spominja na stotina drugih. Morda je bila prav tam pršola tudi za marsikaterega mladega učitelja, ki je na poliglen način obnovil tradicije, so bile deloma prekinjene in tiste šole so izšli fantje, ki se junaško borili tudi za k turo in šolo, v kateri so vide uresničitve zgodovinske faze.

To naj imata pred očmi slovenska mati in oče pred izbereta šolo za svoje otroke. Naravno in človeško je, da roditelja skušata izogniti vsemu, kar se jima kaže kot začetek borbe, toda pravilnejše je, tako menim, da se izogneta temu, da bi jima njun otrok nekega dne lahko očital da mu nista znala izbrati pravilne poti in da ga nista usmerila k študiju jezika in kulture borbene skupnosti, čigar član je že od rojstva.

PAOLO SEMA

Zahvala

Vsem tovarišicam in tovarišem ki so se nesebično trudili za čim večji uspeh festivala «Dela» v Dolini, se najtopleje zahvaljujemo. Prav tako se zahvaljujemo vsem dobrotnikom, trgovcem, gostilničarjem in zasebnikom za poslana darila.

Naša posebna zahvala naj gre pevcem iz Boršta-Padrič-Križa njihovim dirigentom, orkestru «Miramar», njegovim pevcem-strom in trem dirigentom, godbi pihala, Dolinskemu triu in prokjudru za tako uspešne nastope.

«DELO» in TRŽAŠKA FEDERACIJA K. P. I.

Repentabor:

Tov. Milan Purič izvoljen za župana

Križa, ki so jo nekateri občinski svetovavci povzročili v repentabski občinski upravi in ki je privedla do odstopa župana in enega odbornika, je rešena. Za novega župana je bil pred kratkim izvoljen tovariš Milan Purič, za novega občinskega odbornika pa predstavnik Skupne slovenske liste Alojz Milič.

Za novega župana je glasoval 11 od 15 svetovavcev. Svetovavci Veljko Guštin, ki je prav tako kandidiral za župansko mesto, je prejela le 4 glasove.

Praznik tiska v Križu

Prihodnjo nedeljo bo v Ljudskem domu v Križu praznik našega tiska. Za to priliko bo dramska skupina vaškega prosvetnega društva «Vesna» uprizorila dialektalno komedijo «Na kriški osmici». Nastopili bodo tudi domači pevci in koster rudarjev iz Idrije. Podrobnejši spored bomo objavili prihodnje.

SOZALJE

Sekcija KPI v Barkovljah izražajo sozalne svojcem tovarišem Albertu Kriščak in Jaromila Stoka, ki sta pred kratkim preminula. Sozaljstvo pridružuje tudi «Delo».

O cenah sadja

«Na tisoče kvintalov žlahtnih bresk in hrušk v Goriških brdih, v Steverjanu, St. Mavru in na področju Krmina javre. Nihče jih ne obira zaradi izredno nizkih cen. Grosisti so namreč hoteli odkupovati hruške po 15 lir, breskve pa komaj po 5 lir kg! Tako bo samo v Steverjanu približno polovica letošnjega pridelka, t.j. okrog 2.000 kvintalov, izgubljena. Kmetje krmijo prešiče s sadjem ker ga nočejo prodajati po tako nizkih cenah.

Se enkrat se je izkazalo, kako absurden je sedanji sistem, ki dovoljuje take pojave in brezbriznost merodajnih oblasti, ki niso pravočasno sprejele nobenih ukrepov da bi omogočile kmetom prodajati svoje pridelke po primernih cenah.

Zakaj niso pristojni krogi pravočasno poskrbeli za zgraditev primernih hladilnikov in ustreznih shramb, v katerih bi začasno vskladili vsaj tisto sadje, ki je za to primerno?

Ali res ne bi mogle razne krajevne ustanove nekaj podobnega narediti?

In zakaj se ni pravočasno ustanovila primerna zadruga, ki bi odkupovala sadje ter ga odpošiljala na razna tržišča?»

Tako se glasi pismo, ki je že med počitnicami prispelo v naše uredništvo.

To kar je rečeno v gornjem pismu je danes v glavnem že za nami. Kmetje so torej utrpeli veliko izgubo. Toda potrošniki v mestih so morali kljub obilici pridelka v bližnjih predelih naše dežele, sadje na trgu zelo drago plačevati.

To je še en dokaz, ki nesporno potrjuje, da ima popolnoma prav pisec omenjenega pisma.

Toda kljub temu se pristojni krogi niso zganili in niso ničesar ukrenili.

In prav to je zelo slabo spričevalo...